

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
JULIANE KOKOTT
της 17ης Οκτωβρίου 2019¹

Υπόθεση C-766/18 P

**Foundation for the Protection of the Traditional Cheese of Cyprus named Halloumi
κατά**

Γραφείου Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUIPO)

«Αίτηση αναιρέσεως – Σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Συλλογικό σήμα – Γεωγραφική ονομασία – Διακριτικός χαρακτήρας – Διαδικασία ανακοπής – Αίτηση καταχώρισεως εικονιστικού σήματος που περιέχει τη λέξη BBQLOUMI – Απόρριψη της ανακοπής»

I. Εισαγωγή

1. Από το 2014 εκκρεμεί διαδικασία για την καθιέρωση προστατευόμενης ονομασίας προελεύσεως που θα κατοχυρώνει τη χρήση της ονομασίας «halloumi» (χαλλούμι) αποκλειστικά για τυρί που παράγεται από Κύπριους παραγωγούς, χωρίς ωστόσο η εν λόγω διαδικασία να έχει εισέτι ολοκληρωθεί από την Επιτροπή². Παράλληλα, η Κύπρος και λοιπές οντότητες, καταβάλλουν προσπάθειες να εμποδίσουν ορισμένες εταιρίες να κάνουν χρήση της ονομασίας «halloumi» ως σήματος³.

2. Στην προκειμένη υπόθεση, το Foundation for the Protection of the Traditional Cheese of Cyprus named Halloumi (Ίδρυμα για την Προστασία του Παραδοσιακού Τυριού της Κύπρου Ονομαζόμενου Χαλλούμι, στο εξής: Ίδρυμα) εξασφάλισε την ονομασία HALLOUMI ως συλλογικό σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τυρί. Τώρα πλέον προσπαθεί, βασιζόμενο στο εν λόγω σήμα, να εμποδίσει βουλγαρική εταιρία να κατοχυρώσει εικονιστικό σήμα που επίσης αφορά τυρί και περιέχει τη λέξη BBQLOUMI. Σύμφωνα με το Ίδρυμα, υπάρχουν και άλλες υποθέσεις που έχουν ως έρεισμα το συλλογικό σήμα και εκκρεμούν ενώπιον του Γραφείου Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUIPO) και του Γενικού Δικαστηρίου, ενώ σε μία εξ αυτών το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ήδη αποφανθεί τελεσιδίκως κατά του Ίδρύματος⁴.

1 Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

2 Δημοσίευση αιτήσεως καταχώρισεως ονομασίας σύμφωνα με το άρθρο 50, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΕ) 1151/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για τα συστήματα ποιότητας των γεωργικών προϊόντων και τροφίμων (ΕΕ 2015, C 246, σ. 9). Βλ. επίσης <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/publishedName.html?denominationId=12050> και την ανακοίνωση IP/15/5448 της Επιτροπής της 28ης Ιουλίου 2015 «Το κυπριακό τυρί “Χαλλούμι” (Halloumi)/“Hellim” υποψήφιο για καταχώριση ως προστατευόμενη ονομασία προέλευσης» (https://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5448_el.htm).

3 Βλ. επίσης τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 13ης Ιουνίου 2012, Οργανισμός Κυπριακής Γαλακτοκομικής Βιομηχανίας κατά ΓΕΕΑ – Garmo (HELLIM) (T-534/10, EU:T:2012:292), της 7ης Οκτωβρίου 2015, Κυπριακή Δημοκρατία κατά ΓΕΕΑ (ΧΑΛΛΟΥΜΙ και HALLOUMI) (T-292/14 και T-293/14, EU:T:2015:752), της 13ης Ιουλίου 2018, Κυπριακή Δημοκρατία κατά EUIPO – Parouis Dairies (Pallas Halloumi) (T-825/16, EU:T:2018:482), και Κυπριακή Δημοκρατία κατά EUIPO – POA (COWBOYS HALLOUMI) (T-847/16, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2018:481), της 25ης Σεπτεμβρίου 2018, Κυπριακή Δημοκρατία κατά EUIPO – M. J. Dairies (BBQLOUMI) (T-384/17, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2018:593), και της 23ης Νοεμβρίου 2018, Κυπριακή Δημοκρατία κατά EUIPO – Parouis Dairies (Parouis Halloumi) (T-703/17, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2018:835).

4 Απόφαση της 21ης Μαρτίου 2013, Οργανισμός Κυπριακής Γαλακτοκομικής Βιομηχανίας κατά ΓΕΕΑ (C-393/12 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2013:207).

3. Μέχρι σήμερα οι προσπάθειες που κατέβαλε το Ίδρυμα στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως απέβησαν άκαρπες, καθόσον τόσο το EUIPO όσο και το Γενικό Δικαστήριο φρονούν ότι ο διακριτικός χαρακτήρας του όρου HALLOUMI είναι ασθενής, επειδή περιγράφει το εν λόγω τυρί. Κατά συνέπεια, η χρήση του ονόματος BBQLOUMI, καίτοι παρουσιάζει κάποια ομοιότητα, εντούτοις δεν ενέχει τον κίνδυνο να συσχετιστεί από το ενδιαφερόμενο κοινό με τους παραγωγούς που αποτελούν μέλη του Ιδρύματος.

4. Ωστόσο, το Ίδρυμα υποστηρίζει ότι το συλλογικό σήμα απολαύει κατ' ανάγκην αυξημένης προστασίας, την οποία το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε επαρκώς υπόψη.

II. Το νομικό πλαίσιο

5. Η αιτιολογική σκέψη 8 του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα⁵ αναφέρεται στη δηλωτική της προελεύσεως λειτουργία του σήματος:

«Η προστασία που συνεπάγεται το κοινοτικό σήμα και η οποία αποσκοπεί ιδίως στην εξασφάλιση της λειτουργίας του σήματος ως σημείου προέλευσης θα πρέπει να είναι απόλυτη στην περίπτωση ταυτότητας μεταξύ αφενός του σήματος και του σημείου και αφετέρου των προϊόντων ή των υπηρεσιών. Η προστασία θα πρέπει να ισχύει επίσης στην περίπτωση ομοιότητας μεταξύ αφενός του σήματος και του σημείου και αφετέρου των προϊόντων ή υπηρεσιών. Η έννοια της ομοιότητας ενδείκνυται να ερμηνευθεί σε συνάρτηση με τον κίνδυνο σύγχυσης. Ο κίνδυνος σύγχυσης, η εκτίμηση του οποίου εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, και ιδίως από το πόσο γνωστό είναι το σήμα στην αγορά, από τη σύνδεση που μπορεί να γίνει με το χρησιμοποιηθέν ή καταχωρισθέν σημείο, από το βαθμό της ομοιότητας μεταξύ του σήματος και του σημείου και μεταξύ των σημασινομένων προϊόντων ή υπηρεσιών, θα πρέπει να αποτελεί την ειδική προϋπόθεση της προστασίας.»

6. Το άρθρο 4 του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα περιλαμβάνει τις βασικές απαιτήσεις που πρέπει να πληροί το σήμα:

«Μπορεί να αποτελέσει κοινοτικό σήμα οποιοδήποτε σημείο επιδεικτικό γραφικής παράστασης, ιδίως λέξεις, συμπεριλαμβανομένων των ονομάτων των προσώπων, σχέδια, γράμματα, αριθμοί, το σχήμα προϊόντος ή της συσκευασίας του, υπό την προϋπόθεση ότι τα σημεία αυτά είναι ικανά, από τη φύση τους, να διακρίνουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες μιας επιχείρησης από τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες άλλων επιχειρήσεων.»

7. Το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και δ', του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα, απαγορεύει την καταχώριση περιγραφικών σημάτων:

«Δεν γίνονται δεκτά για καταχώριση:

α) [...]

β) τα σήματα που στερούνται διακριτικού χαρακτήρα·

γ) τα σήματα που αποτελούνται αποκλειστικά από σημεία ή ενδείξεις που μπορούν να χρησιμεύσουν, στο εμπόριο, προς δήλωση του είδους, της ποιότητας, της ποσότητας, του προορισμού, της αξίας, της γεωγραφικής προέλευσης ή του χρόνου παραγωγής του προϊόντος ή της παροχής της υπηρεσίας ή άλλων χαρακτηριστικών του προϊόντος ή της υπηρεσίας·

⁵ Κανονισμός (ΕΚ) 207/2009 του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2009, για το κοινοτικό σήμα (ΕΕ 2009, L 78, σ. 1), στην έκδοση του Παραρτήματος III, σημείο 2.I. της Πράξεως περί των όρων προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Κροατίας και των προσαρμογών της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΕ 2012, L 112, σ. 41), ο οποίος έχει ήδη αντικατασταθεί από τον κανονισμό (ΕΕ) 2017/1001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2017, για το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ 2017, L 154, σ. 1).

δ) τα σήματα που συνίστανται αποκλειστικά από σημεία ή ενδείξεις τα οποία έχουν καταστεί συνήθη στην καθημερινή γλώσσα ή στη θεμιτή και πάγια πρακτική του εμπορίου·

ε) [...]»

8. Ο λόγος ανακοπής που αναφέρεται στον κίνδυνο συγχύσεως απορρέει από το άρθρο 8, παράγραφος 1, σημείο β', του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα, που αφορά τους σχετικούς λόγους απαράδεκτου της καταχώρισεως:

«1. Κατόπιν ανακοπής του δικαιούχου προγενέστερου σήματος, το αιτούμενο σήμα δεν γίνεται δεκτό για καταχώριση:

α) [...]

β) εάν, λόγω του ταυτοσήμου του ή της ομοιότητας με το προγενέστερο σήμα και του ταυτοσήμου ή της ομοιότητας των προϊόντων ή υπηρεσιών που προσδιορίζουν τα δύο σήματα, υπάρχει κίνδυνος σύγχυσης του κοινού της εδαφικής περιοχής στην οποία απολαύει προστασίας το προγενέστερο σήμα· ο κίνδυνος σύγχυσης περιλαμβάνει και τον κίνδυνο συσχέτισης με το προγενέστερο σήμα.»

9. Το άρθρο 65, παράγραφος 3, του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα ορίζει τις εξουσίες των δικαστηρίων της Ένωσης επί προσφυγών που ασκούνται στο πλαίσιο του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα:

«Το Δικαστήριο μπορεί όχι μόνο να ακυρώσει, αλλά και να μεταρρυθμίσει την προσβαλλόμενη απόφαση.»

10. Το άρθρο 66 του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα επιτρέπει την κατάθεση συλλογικών σημάτων:

«1. Συλλογικά κοινοτικά σήματα δύνανται να αποτελέσουν τα κοινοτικά σήματα που προσδιορίζονται ως συλλογικά κατά την κατάθεση και είναι ικανά να διακρίνουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες των μελών της δικαιούχου οργάνωσης του σήματος από εκείνα άλλων επιχειρήσεων. Δύνανται να καταθέτουν συλλογικά κοινοτικά σήματα οι οργανώσεις κατασκευαστών, παραγωγών, παρεχόντων υπηρεσίες ή εμπόρων, οι οποίες, σύμφωνα με τη νομοθεσία στην οποία υπάγονται, έχουν την ικανότητα να είναι, ιδίω ονόματι, υποκείμενα πάσης φύσεως δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, να συμβάλλονται ή να ενεργούν άλλες δικαιοπραξίες και να παρίστανται ενώπιον δικαστηρίου, καθώς επίσης και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

2. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 7 παράγραφος 1 στοιχείο γ), συλλογικά κοινοτικά σήματα κατά την έννοια της παραγράφου 1 μπορούν να αποτελέσουν σημεία ή ενδείξεις που δύνανται να χρησιμεύσουν στο εμπόριο για δήλωση της γεωγραφικής προέλευσης των προϊόντων ή των υπηρεσιών. Το συλλογικό σήμα δεν επιτρέπει στον δικαιούχο να απαγορεύει στους τρίτους τη χρήση στις συναλλαγές τέτοιων σημείων ή ενδείξεων, εφόσον αυτή η χρήση γίνεται σύμφωνα με τα χρηστά συναλλακτικά ήθη που ισχύουν στη βιομηχανία ή το εμπόριο· ειδικότερα, αυτό το σήμα δεν μπορεί να αντιταχθεί σε τρίτο που έχει δικαίωμα να χρησιμοποιεί γεωγραφική ονομασία.

3. Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται στα συλλογικά κοινοτικά σήματα, εκτός αν τα άρθρα 67 έως 74 προβλέπουν άλλως.»

11. Το άρθρο 67 του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα προβλέπει την έκδοση κανονισμού χρήσεως του σήματος:

«1. Ο καταθέτης συλλογικού κοινοτικού σήματος πρέπει να υποβάλει κανονισμό χρήσης του σήματος εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

2. Ο κανονισμός χρήσης αναφέρει τα πρόσωπα που δικαιούνται να χρησιμοποιούν τα σήμα, τους όρους συμμετοχής στην οργάνωση, καθώς και τις προϋποθέσεις χρήσης του σήματος, εφόσον υπάρχουν, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών κυρώσεων. Ο κανονισμός χρήσης σήματος που αναφέρεται στο άρθρο 66 παράγραφος 2 πρέπει να επιτρέπει σε κάθε πρόσωπο τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες του οποίου προέρχονται από την εν λόγω γεωγραφική ζώνη να καθίσταται μέλος της οργάνωσης που είναι δικαιούχος του σήματος.»

III. Προηγούμενη διαδικασία

12. Στις 9 Ιουλίου 2014 η M. J. Dairies EOOD υπέβαλε ενώπιον του EUIPO αίτηση για καταχώριση του έγχρωμου εικονιστικού σήματος που απεικονίζεται κατωτέρω⁶:

13. Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που αφορά η αίτηση καταχώρισεως υπάγονται στις κλάσεις 29, 30 και 43, κατά την έννοια του Διακανονισμού της Νίκαιας για τη διεθνή ταξινόμηση προϊόντων και υπηρεσιών με σκοπό την καταχώριση σημάτων, της 15ης Ιουνίου 1957, όπως έχει αναθεωρηθεί και τροποποιηθεί, και περιλαμβάνουν συγκεκριμένα τρόφιμα, στα οποία συγκαταλέγεται το τυρί, καθώς και συγκεκριμένες υπηρεσίες εστίασεως.

14. Το Ίδρυμα είναι κάτοχος του συλλογικού λεκτικού σήματος HALLOUMI, το οποίο καταχωρίστηκε από το EUIPO στις 14 Ιουλίου 2000 με αριθμό 1082965 για εμπορεύματα υπαγόμενα στην κλάση 29 που ανταποκρίνονται στην περιγραφή «τυρί».⁷ Στις 12 Νοεμβρίου 2014 το Ίδρυμα άσκησε ανακοπή κατά της καταχώρισεως επικαλούμενο ιδίως κίνδυνο συγχύσεως υπό το πρίσμα του άρθρου 8, παράγραφος 1, σημείο β', του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα.

⁶ Η φωτογραφία του ψαρολίμανου φαίνεται να έχει ληφθεί στο λιμάνι της Νάουσας στο ελληνικό νησί της Πάρου (<https://www.gtp.gr/locpage.asp?id=12121&lng=1>), ακριβέστερα δε στη θέση, με κατεύθυνση προς ανατολάς, με στίγμα 37,124862 μοίρες Βόρειο και 25,237685 μοίρες Ανατολικό.

⁷ Όπως προκύπτει από την τράπεζα πληροφοριών του EUIPO, <https://euiipo.europa.eu/eSearch/#details/trademarks/001082965>, εκκρεμούν ενώπιόν του διαδικασίες για την κήρυξη ακυρότητας. Ωστόσο, στον ίδιο διαδικτυακό τόπο υπάρχουν πληροφορίες σχετικές με προηγούμενες ανάλογες διαδικασίες, οι οποίες δεν φαίνεται να ευδοκίμησαν.

15. Το τμήμα ανακοπών απέρριψε την ανακοπή, ενώ δεν ευδοκίμησε ούτε η κατά της απορριπτικής αποφάσεως ασκηθείσα προσφυγή. Τέλος, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση της 25ης Σεπτεμβρίου 2018, Foundation for the Protection of the Traditional Cheese of Cyprus named Halloumi κατά EUIPO – M.J. Dairies (BBQLOUMI) (T-328/17, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2018:594), το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε και την προσφυγή που ασκήθηκε κατά της αποφάσεως του τμήματος προσφυγών.

16. Κατ' ουσίαν, οι προαναφερόμενες αποφάσεις βασίζονται στο σκεπτικό ότι το σήμα HALLOUMI αντιστοιχεί στην ονομασία ενός γνωστού κυπριακού τυριού, με αποτέλεσμα να έχει ασθενή μόνον διακριτικό χαρακτήρα. Υπό το πρίσμα δε των διαφορών που παρατηρούνται σε σχέση με το καταχωρισμένο σήμα, τα όργανα του EUIPO και το Γενικό Δικαστήριο δεν διαπίστωσαν κίνδυνο συγχύσεως.

17. Πλέον καλείται το Δικαστήριο να αποφανθεί επί της αναιρέσεως που άσκησε το Ίδρυμα στις 5 Δεκεμβρίου 2018.

18. Το Ίδρυμα ζητεί από το Δικαστήριο:

- 1) να δεχθεί την αίτηση αναιρέσεως κατά της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου στην υπόθεση T-328/17, Foundation for the Protection of the Traditional Cheese of Cyprus named Halloumi κατά Γραφείου Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUIPO), EU:T:2018:594, καθώς και το ακυρωτικό αίτημά της·
- 2) να καταδικάσει το EUIPO και την M.J. Dairies EOOD στα δικαστικά έξοδά τους και στα έξοδα του Ιδρύματος.

19. Το EUIPO και η M.J. Dairies EOOD ζητούν αντίστοιχα:

- 1) να απορριφθεί η αίτηση αναιρέσεως και
- 2) να καταδικαστεί το Ίδρυμα στα δικαστικά έξοδα.

20. Οι διάδικοι κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις και τις ανέπτυξαν προφορικά κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 12ης Σεπτεμβρίου 2019.

IV. Εκτίμηση

21. Το Ίδρυμα στηρίζει την αίτηση αναιρέσεως σε τέσσερις λόγους που συνδέονται εν μέρει μεταξύ τους. Οι δύο πρώτοι λόγοι αναφέρονται στο ζήτημα κατά πόσον πρέπει να προσδίδεται στα συλλογικά σήματα ιδιαίτερος διακριτικός χαρακτήρας (συναφώς υπό Β). Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως το Ίδρυμα ισχυρίζεται ότι το Γενικό Δικαστήριο εφάρμοσε εσφαλμένο κριτήριο κατά την εκτίμηση του κινδύνου συγχύσεως μεταξύ των δύο σημάτων (συναφώς υπό Α). Και, τέλος, με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως προβάλλει ότι, καίτοι το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι το τμήμα προσφυγών υπέπεσε σε σφάλματα κατά την εκτίμηση του σήματος του Ιδρύματος, δεν ανέπεμψε την υπόθεση σε αυτό (συναφώς υπό Γ).

A. Ως προς το κριτήριο εκτιμήσεως του Γενικού Δικαστηρίου

22. Το Δικαστήριο θα εδύνατο να περιοριστεί στην εκτίμηση του τρίτου λόγου αναιρέσεως, καθώς στην αρχική απόδοση στην αγγλική, ήτοι στη γλώσσα διαδικασίας, η σκέψη 71 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως έπασχε πλάνη περί το δίκαιο.

23. Στην εν λόγω σκέψη το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι δεν δύναται να προκληθεί κίνδυνος συγχύσεως στο ενδιαφερόμενο κοινό, καίτοι τα προϊόντα που αφορούν τα επίμαχα σήματα, με εξαίρεση τις υπηρεσίες τις οποίες αφορά το σήμα του οποίου ζητήθηκε η καταχώριση, εν μέρει ταυτίζονται και εν μέρει είναι παρόμοια έως έναν ορισμένο βαθμό. Και τούτο διότι η ύπαρξη οπτικής, φωνητικής και εννοιολογικής ομοιότητας δεν αρκεί, στην περίπτωση που πρόκειται για προγενέστερο περιγραφικό σήμα με ασθενή διακριτικό χαρακτήρα, ώστε να αποτελέσει τεκμήριο υπάρξεως κινδύνου συγχύσεως⁸.

24. Η διαπίστωση αυτή είναι καθ' εαυτήν ακατανόητη, καθόσον η εξέταση του κινδύνου συγχύσεως δεν μπορεί να περιοριστεί στο κατά πόσον ο κίνδυνος τεκμαίρεται. Αντιθέτως, κατά πάγια νομολογία, η ύπαρξη κινδύνου συγχύσεως του κοινού πρέπει να εκτιμάται συνολικά, λαμβανομένων υπόψη όλων των παραγόντων που ασκούν επιρροή στη συγκεκριμένη περίπτωση⁹. Επομένως, πρέπει να κριθεί κατά πόσον υφίσταται *in concreto* ο κίνδυνος.

25. Επίσης, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι σε καταχωρισμένο περιγραφικό σήμα πρέπει να αναγνωρίζεται ένας ορισμένος βαθμός διακριτικού χαρακτήρα και, ως εκ τούτου, υφίσταται το ενδεχόμενο να προκληθεί κίνδυνος συγχύσεως μεταξύ αυτού και ενός μεταγενέστερου σήματος¹⁰. Εξάλλου, στη σκέψη 49 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως το Γενικό Δικαστήριο αναγνωρίζει επίσης τη θεωρητική πιθανότητα κινδύνου συγχύσεως μεταξύ των δύο σημάτων.

26. Όπως προκύπτει ωστόσο από την αρχική απόδοση στην αγγλική της σκέψεως 71 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο δεν απεφάνθη κατά πόσον υφίσταται κίνδυνος συγχύσεως στη συγκεκριμένη περίπτωση, αντιθέτως διατύπωσε έναν κανόνα κατά τον οποίο η ύπαρξη οπτικής, φωνητικής και εννοιολογικής ομοιότητας στην περίπτωση που πρόκειται για περιγραφικό προγενέστερο σήμα με ασθενή διακριτικό χαρακτήρα δεν επαρκεί για να συναχθεί η ύπαρξη κινδύνου συγχύσεως.

27. Ως εκ τούτου, η σκέψη 71 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, όπως ήταν διατυπωμένη στο αρχικό κείμενο της γλώσσας διαδικασίας, έπασχε νομική πλάνη η οποία πρέπει κατ' αρχήν να οδηγήσει σε ανίρρασή της. Δεδομένου ότι το Δικαστήριο δεν δύναται να προβεί το ίδιο σε εκτίμηση των κρίσιμων στοιχείων που εκτιμήθηκαν από το Γενικό Δικαστήριο, θα έπρεπε να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του τελευταίου.

28. Ωστόσο, όπως επισημαίνει και το EUIPO, στην πραγματικότητα το Γενικό Δικαστήριο εξέδωσε την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση βασιζόμενο στην απόδοσή της στη γαλλική, η οποία αποτελεί και την εσωτερική γλώσσα εργασίας του Δικαστηρίου. Στη σκέψη 71 του γαλλικού κειμένου, το Γενικό Δικαστήριο διαπιστώνει ειδικότερα ότι τα υπάρχοντα στοιχεία δεν επαρκούσαν ώστε να συναχθεί κίνδυνος συγχύσεως. Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο όντως προέβη σε εκτίμηση της συγκεκριμένης περιπτώσεως, το δε σφάλμα εντοπίζεται μόνο στη μετάφραση της αποφάσεώς του στη γλώσσα διαδικασίας.

29. Βεβαίως, το EUIPO και η M. J. Dairies προτείνουν η ερμηνεία του αγγλικού κειμένου της σκέψεως 71 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως να γίνει υπό το πρίσμα του γενικού πλαισίου κατά τον ίδιο τρόπο με το γαλλικό κείμενο, ωστόσο φρονώ ότι, εν πάση περιπτώσει όσον αφορά την εκτίμηση του κινδύνου συγχύσεως, η λύση αυτή πρέπει να αποκλειστεί. Ασφαλώς, όταν εγείρονται αμφιβολίες

8 Η ακριβής διατύπωση ήταν η εξής: «Despite the fact that, with the exception of the services covered by the mark applied for, the goods covered by the marks at issue are in part identical and in part similar to some degree, there cannot be any likelihood of confusion on the part of the relevant public since the existence of a visual, phonetic and conceptual similarity is not, in the case of an earlier descriptive mark with low distinctive character, sufficient to give rise to a presumption of a likelihood of confusion [...]».

9 Αποφάσεις της 11ης Νοεμβρίου 1997, SABEL (C-251/95, EU:C:1997:528, σκέψη 22), της 23ης Μαρτίου 2006, Mühlens κατά ΓΕΕΑ (C-206/04 P, EU:C:2006:194, σκέψη 18), και της 4ης Ιουλίου 2019, FTI Touristik κατά EUIPO (C-99/18 P, EU:C:2019:565, σκέψη 13), καθώς και απόφαση της 21ης Μαρτίου 2013, Οργανισμός Κυπριακής Γαλακτοκομικής Βιομηχανίας κατά ΓΕΕΑ (C-393/12 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2013:207, σκέψη 32).

10 Απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2016, BSH κατά EUIPO (C-43/15 P, EU:C:2016:837, σκέψεις 67, 68 και 71).

σχετικά με την κρίση του Δικαστηρίου σε ορισμένες γλωσσικές αποδόσεις των αποφάσεών του, συνιστάται η προσφυγή στο γαλλικό κείμενο, πλην όμως αυτό θα καθιστούσε άνευ νοήματος τους κανόνες που αφορούν τη γλώσσα διαδικασίας, καθόσον πράγματα λεχθέντα με σαφήνεια στην επίμαχη γλώσσα θα εδύναντο να τροποποιούνται εν τίνι μέτρω *contra iudicium* με απλή ερμηνεία υπό το φως του γαλλικού κειμένου¹¹. Ενώ, αντιθέτως, τέτοιου είδους τροποποιήσεις πρέπει να γίνονται με διόρθωση βάσει του άρθρου 164 του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου.

30. Αντίθετα με όσα ισχυρίζεται το Ίδρυμα, τη διόρθωση του επίμαχου μεταφραστικού σφάλματος δεν εμποδίζει σε καμία περίπτωση η προθεσμία των δύο εβδομάδων από τη δημοσίευση της απόφασεως που προβλέπεται στο άρθρο 164, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου. Και τούτο διότι, όπως ορθώς επισημαίνει η M. J. Dairies, η προθεσμία αυτή αναφέρεται αποκλειστικά στις αιτήσεις διορθώσεως που υποβάλλονται από τους διαδίκους και όχι στη διόρθωση που γίνεται αυτεπαγγέλτως¹².

31. Διόρθωση κατά το άρθρο 164, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου, είναι δυνατή όταν πρόκειται για γραφικά ή λογιστικά λάθη ή προφανείς ανακρίβειες. Στα ανωτέρω περιλαμβάνονται και τα μεταφραστικά λάθη¹³, τα οποία εκλαμβάνονται ως προφανείς ανακρίβειες.

32. Μεγαλύτερη βαρύτητα έχει ωστόσο η ένσταση ότι, προβαίνοντας στη διόρθωση, το Γενικό Δικαστήριο στερεί από την αναίρεση το νομικό έρεισμα, τουλάχιστον εν μέρει. Εντούτοις, η αναίρεση της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως λόγω προφανούς σφάλματος στη μετάφραση, εάν το Γενικό Δικαστήριο έχει ήδη προβεί σε διόρθωσή της, θα παρέτεινε απλώς τη διαδικασία και θα συνεπαγόταν επιπλέον έξοδα. Και τούτο διότι μετά την αναπομπή, το Γενικό Δικαστήριο θα απέρριπτε τελικώς εκ νέου την προσφυγή με την ίδια αιτιολογία, πλην όμως αυτή τη φορά ορθώς μεταφρασμένη.

33. Διευκρινίζεται συμπληρωματικώς ότι τυχόν διόρθωση δεν μπορεί να αποβαίνει σε βάρος της έννομης προστασίας των διαδίκων. Ως εκ τούτου, η διόρθωση θα έπρεπε κατά κανόνα να σημαίνει την έναρξη νέας προθεσμίας για άσκηση ενδίκου μέσου κατά των διορθωμένων μερών της αποφάσεως, όμως μόνον κατά αυτών. Εναλλακτικά, το Δικαστήριο θα εδύνατο να χορηγήσει στους μετέχοντες στην παρούσα διαδικασία προθεσμία για να τροποποιήσουν τους ισχυρισμούς τους.

34. Δεδομένου ότι το Γενικό Δικαστήριο με τη διάταξη της 17ης Σεπτεμβρίου 2019, *Foundation for the Protection of the Traditional Cheese of Cyprus named Halloumi κατά EUIPO – M. J. Dairies (BBQLOUMI)* (T-328/17, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2019:662), διόρθωσε το μεταφραστικό λάθος, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως, στην παρούσα μορφή του, είναι αλυσιτελής.

35. Συνεπώς, θα εξετάσω τους λοιπούς λόγους αναιρέσεως.

B. Επί του διακριτικού χαρακτήρα των συλλογικών σημάτων

36. Με τους δύο πρώτους λόγους αναιρέσεως, το Ίδρυμα βάλλει αρχικά κατά της σκέψεως 41 και, πέραν αυτής, κατά της σκέψεως 71 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ωστόσο στην πραγματικότητα το Ίδρυμα ζητεί ο κανονισμός για το κοινοτικό σήμα και ειδικότερα οι κανόνες που αφορούν τον κίνδυνο συγχύσεως να εφαρμοστούν επί των συλλογικών σημάτων με διαφορετικό τρόπο από αυτόν με τον οποίον εφαρμόζονται επί των ατομικών σημάτων. Υπό το πρίσμα αυτό, η συλλογιστική επί της οποίας βασίζεται η επιχειρηματολογία του Ιδρύματος διαρθρώνεται σε τρία

¹¹ Πρβλ. σε σχέση με την ερμηνεία *contra legem* τις αποφάσεις της 16ης Ιουνίου 2005, *Pupino* (C-105/03, EU:C:2005:386, σκέψη 47), της 15ης Απριλίου 2008, *Impact* (C-268/06, EU:C:2008:223, σκέψεις 100 και 103), και της 24ης Ιουνίου 2019, *Popławski* (C-573/17, EU:C:2019:530, σκέψη 76).

¹² Βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 17ης Μαρτίου 2006, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-417/02, EU:C:2006:189).

¹³ Βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 17ης Μαρτίου 2006, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-417/02, EU:C:2006:189).

επίπεδα: *πρώτον*, το Ίδρυμα ισχυρίζεται ότι το Γενικό Δικαστήριο ζήτησε από αυτό να προσκομίσει αποδείξεις περί του διακριτικού χαρακτήρα του συλλογικού σήματος που έχει καταχωρίσει. *Δεύτερον*, υποστηρίζει ότι σε καταχωρισμένο συλλογικό σήμα πρέπει κατ' ανάγκη να αναγνωρίζεται αυξημένος διακριτικός χαρακτήρας, ακόμη και αν το σήμα είναι περιγραφικής φύσεως. *Τρίτον*, υποστηρίζει ότι, εν πάση περιπτώσει, ο διακριτικός χαρακτήρας των συλλογικών σημάτων που αποτελούνται από γεωγραφική ένδειξη κατά την έννοια του άρθρου 66, παράγραφος 2, του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα, ήτοι των συλλογικών σημάτων τα οποία περιέχουν σημεία ή ενδείξεις που δύνανται να χρησιμεύσουν στο εμπόριο για δήλωση της γεωγραφικής προελεύσεως των προϊόντων ή των υπηρεσιών, δεν μπορεί να εκτιμάται με βάση τα γενικά κριτήρια.

37. Εντούτοις, τα ανωτέρω επιχειρήματα πρέπει κατ' αρχάς να ιδωθούν υπό το πρίσμα του λόγου απαραδέκτου της καταχωρίσεως που συνίσταται στον κίνδυνο συγχύσεως, τον οποίο προβάλλει το Ίδρυμα.

1. Ο λόγος απαραδέκτου της καταχωρίσεως λόγω κινδύνου συγχύσεως

38. Τα επιχειρήματα του Ιδρύματος αφορούν τον κίνδυνο συγχύσεως που ισχυρίζεται ότι υφίσταται μεταξύ του σήματός του και του σήματος που αποτελεί το αντικείμενο της διαφοράς.

39. Το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα, το οποίο, ελλείψει αντίθετης διατάξεως των άρθρων 67 έως 74 του ως άνω κανονισμού, τυγχάνει κατά το άρθρο 66, παράγραφος 3, εφαρμογής στα συλλογικά σήματα, ορίζει ότι, κατόπιν ανακοπής του δικαιούχου προγενέστερου σήματος, το αιτούμενο σήμα δεν γίνεται δεκτό για καταχώριση εάν, λόγω του ταυτοσήμου του ή της ομοιότητας με το προγενέστερο σήμα και του ταυτοσήμου ή της ομοιότητας των προϊόντων ή υπηρεσιών που προσδιορίζουν τα δύο σήματα, υπάρχει κίνδυνος συγχύσεως του κοινού της εδαφικής περιοχής στην οποία απολαύει προστασίας το προγενέστερο σήμα¹⁴.

40. Για τους σκοπούς της εφαρμογής του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα, ο κίνδυνος συγχύσεως προϋποθέτει ταυτότητα ή ομοιότητα μεταξύ του σήματος του οποίου ζητείται η καταχώριση και του προγενέστερου σήματος, καθώς και ταυτότητα ή ομοιότητα των προϊόντων ή των υπηρεσιών που αφορά η αίτηση καταχωρίσεως με εκείνα για τα οποία καταχωρίστηκε το προγενέστερο σήμα, πρόκειται δε για προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικώς¹⁵.

41. Η σφαιρική εκτίμηση του κινδύνου συγχύσεως συνεπάγεται κάποια αλληλεξάρτηση των παραγόντων που λαμβάνονται υπόψη και, ιδίως, της ομοιότητας των σημάτων και της ομοιότητας των προσδιοριζόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών. Επομένως, ο μικρός βαθμός ομοιότητας των προσδιοριζόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών μπορεί να αντισταθμιστεί από τον μεγάλο βαθμό ομοιότητας των σημάτων, και αντιστρόφως. Πράγματι, η αλληλεξάρτηση των παραγόντων αυτών εκφράζεται στην αιτιολογική σκέψη 8 του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα, κατά την οποία είναι απαραίτητο η έννοια της ομοιότητας να ερμηνεύεται σε σχέση με τον κίνδυνο συγχύσεως του οποίου η εκτίμηση, αυτή καθεαυτήν, εξαρτάται, μεταξύ άλλων, από το κατά πόσον είναι γνωστό το σήμα στην αγορά και από τον βαθμό ομοιότητας μεταξύ του σήματος και του σημείου καθώς και μεταξύ των προσδιοριζόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών¹⁶.

¹⁴ Απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2017, The Tea Board κατά EUIPO (C-673/15 P έως C-676/15 P, EU:C:2017:702, σκέψη 46).

¹⁵ Απόφασεις της 23ης Ιανουαρίου 2014, ΓΕΕΑ κατά riha WeserGold Getränke, C-558/12 P, EU:C:2014:22, σκέψη 41), και της 20ής Σεπτεμβρίου 2017, The Tea Board κατά EUIPO (C-673/15 P έως C-676/15 P, EU:C:2017:702, σκέψη 47 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

¹⁶ Απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 1998, Canon (C-39/97, EU:C:1998:442, σκέψη 17).

42. Επιπλέον, κατά τη νομολογία για τα ατομικά σήματα, ο κίνδυνος συγχύσεως είναι τόσο μεγαλύτερος όσο σημαντικότερη είναι η διακριτική δύναμη του προγενέστερου σήματος¹⁷. Επομένως, τα σήματα με ισχυρό διακριτικό χαρακτήρα, είτε από την ίδια τους τη φύση είτε λόγω του ότι είναι γνωστά στην αγορά, απολαύουν προστασίας μεγαλύτερης απ' ό,τι εκείνα των οποίων ο διακριτικός χαρακτήρας είναι ασθενέστερος¹⁸. Κατά πόσον, ωστόσο, οι εκτιμήσεις αυτές δύνανται να εφαρμοστούν και επί συλλογικών σημάτων που αποτελούνται από γεωγραφική ένδειξη, θα εξεταστεί κατωτέρω (συναφώς υπό 4).

43. Προκειμένου περί ατομικών σημάτων, ο διακριτικός χαρακτήρας σημαίνει ότι το σήμα αυτό μπορεί να προσδιορίσει το προϊόν ή την υπηρεσία για τα οποία ζητείται η καταχώριση ως προερχόμενο από συγκεκριμένη επιχείρηση και, επομένως, να το διακρίνει από προϊόντα άλλων επιχειρήσεων¹⁹.

44. Αντιθέτως, κατά το άρθρο 66, παράγραφος 1, του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα, το συλλογικό σήμα πρέπει να είναι ικανό να διακρίνει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες των μελών της δικαιούχου οργανώσεως του σήματος από εκείνα άλλων επιχειρήσεων. Κατά συνέπεια, η ουσιώδης λειτουργία ενός τέτοιου συλλογικού σήματος συνίσταται στο ότι εγγυάται τη συλλογική εμπορική προέλευση των προϊόντων και υπηρεσιών²⁰.

2. Επί του βάρους αποδείξεως του διακριτικού χαρακτήρα καταχωρισμένου συλλογικού σήματος

45. Το Ίδρυμα βάλλει ιδίως κατά της σκέψεως 41 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως. Σύμφωνα με αυτήν, ο δικαιούχος συλλογικού σήματος οφείλει να αποδείξει την έκταση του διακριτικού χαρακτήρα του σήματος, εφόσον σκοπεύει να τον επικαλεστεί στο πλαίσιο διαδικασίας ανακοπής.

46. Εν μέρει το Ίδρυμα φαίνεται να υπολαμβάνει ότι κατά το Γενικό Δικαστήριο χρήζει αποδείξεως ήδη η ύπαρξη του διακριτικού χαρακτήρα ενός καταχωρισμένου συλλογικού σήματος.

47. Πράγματι, η διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου φαίνεται να εγείρει αμφιβολίες, καθόσον ούτε η απόφαση Tulliallan Burlington κατά EUIPO²¹, στην οποία ευθέως παραπέμπει το Γενικό Δικαστήριο προς επίρρωση των εκτιμήσεών του, ούτε η απόφαση Anheuser-Busch κατά Budějovický Budvar²², στην οποία εμμέσως παραπέμπει, περιέχουν κάποια κρίση σχετικά με το βάρος αποδείξεως του διακριτικού χαρακτήρα καταχωρισμένου συλλογικού σήματος.

48. Αντιθέτως, το άρθρο 76 του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα, στο οποίο επίσης παραπέμπει το Γενικό Δικαστήριο, είναι κρίσιμο, καθόσον κατά την παράγραφό του 1, δεύτερη περίοδος, σε διαδικασία που αφορά τους σχετικούς λόγους απαραδέκτου της καταχωρίσεως, η εξέταση που διενεργείται από το Γραφείο περιορίζεται στα επιχειρήματα που προβάλλουν οι διάδικοι καθώς και στα υποβληθέντα από αυτούς αιτήματα. Πάντως, ούτε η εν λόγω διάταξη, όπως άλλωστε ούτε οι δύο προαναφερθείσες αποφάσεις, απαιτεί ειδική απόδειξη του διακριτικού χαρακτήρα των καταχωρισμένων συλλογικών σημάτων.

17 Αποφάσεις της 11ης Νοεμβρίου 1997, SABEL (C-251/95, EU:C:1997:528, σκέψη 24), της 29ης Σεπτεμβρίου 1998, Canon (C-39/97, EU:C:1998:442, σκέψη 18), και της 8ης Νοεμβρίου 2016, BSH κατά EUIPO (C-43/15 P, EU:C:2017:837, σκέψη 62).

18 Απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 1998, Canon (C-39/97, EU:C:1998:442, σκέψη 18).

19 Αποφάσεις της 4ης Μαΐου 1999, Windsurfing Chiemsee (C-108/97 και C-109/97, EU:C:1999:230, σκέψη 49), της 22ας Ιουνίου 1999, Lloyd Schuhfabrik Meyer (C-342/97, EU:C:1999:323, σκέψη 22), και της 8ης Απριλίου 2003, Linde κ.λπ. (C-53/01 έως C-55/01, EU:C:2003:206, σκέψη 40).

20 Απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2017, The Tea Board κατά EUIPO (C-673/15 P έως C-676/15 P, EU:C:2017:702, σκέψεις 50 και 57).

21 Απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Δεκεμβρίου 2017, Tulliallan Burlington κατά EUIPO – Burlington Fashion (BURLINGTON) (T-123/16, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2017:870, σκέψη 60).

22 Απόφαση της 29ης Μαρτίου 2011 (C-96/09 P, EU:C:2011:189, σκέψη 189).

49. Μεγαλύτερη σαφήνεια απορρέει από την «αναλογικά» εφαρμοσθείσα από το Γενικό Δικαστήριο, κατόπιν σχετικού αιτήματος που υπέβαλε το Ίδρυμα στην προσφυγή του²³, απόφαση Formula One Licensing κατά ΓΕΕΑ²⁴. Κατά την εκτίμησή μου, η απόφαση αυτή έχει την έννοια ότι ένα καταχωρισμένο σήμα του οποίου η καταχώριση δεν έχει διαγραφεί διαθέτει κατ' ανάγκην τον ελάχιστο απαιτούμενο βαθμό διακριτικού χαρακτήρα²⁵. Ειδικές αποδείξεις δεν δύνανται να απαιτηθούν ως προς αυτό.

50. Στο ίδιο συμπέρασμα οδηγεί και η σκέψη 41 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, καθόσον ορίζει ότι αποδείξεως χρήζει μόνον η έκταση («level», «niveau») του διακριτικού χαρακτήρα, ενώ το Γενικό Δικαστήριο αναγνώρισε την ύπαρξη ενός ελάχιστου βαθμού διακριτικού χαρακτήρα («a certain degree», «un certain degré»), κάτι που επιβεβαιώνεται και στη σκέψη 47. Τούτο επιρρωννύεται περαιτέρω και από τη σκέψη 71 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, κατά της οποίας επίσης βάλλει το Ίδρυμα, όπου το Γενικό Δικαστήριο εκτιμά μεν ότι το συλλογικό σήμα HALLOUMI διαθέτει ασθενή μόνον διακριτικό χαρακτήρα, ταυτοχρόνως όμως αποφαινεται ότι υπάρχει ένας ελάχιστος βαθμός διακριτικού χαρακτήρα.

51. Επομένως, ο ισχυρισμός του Ιδρύματος ότι το Γενικό Δικαστήριο απαίτησε αποδείξεις περί του ότι καταχωρισμένο συλλογικό σήμα έχει γενικώς διακριτικό χαρακτήρα βασίζεται σε εσφαλμένη κατανόηση της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως. Ως εκ τούτου, ο ισχυρισμός αυτός πρέπει να απορριφθεί.

3. Επί του διακριτικού χαρακτήρα καταχωρισμένου συλλογικού σήματος

52. Στην πραγματικότητα το ζήτημα για το Ίδρυμα δεν είναι αν θα αναγνωριστεί ένας ελάχιστος βαθμός διακριτικού χαρακτήρα στο συλλογικό του σήμα, αλλά, αντίθετα, το Ίδρυμα ζητεί να αναγνωριστεί αυξημένος διακριτικός χαρακτήρας στα συλλογικά σήματα εν γένει. Αν τούτο γινόταν δεκτό, θα εξέλειπε ταυτοχρόνως η ανάγκη ειδικής αποδείξεως.

53. Εντούτοις, το αίτημα αυτό πρέπει να απορριφθεί.

54. Καθόσον κατά το άρθρο 66, παράγραφος 1, του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα το συλλογικό σήμα αποτελεί εγγύηση της συλλογικής εμπορικής προελεύσεως των προϊόντων, μπορούν βάσει του άρθρου 4, το οποίο σύμφωνα με το άρθρο 66, παράγραφος 3, τυγχάνει εφαρμογής επί συλλογικών σημάτων, να αποτελέσουν συλλογικά σήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης μόνο τα σημεία τα οποία είναι από τη φύση τους ικανά να καταστήσουν διακριτή την εν λόγω προέλευση των προϊόντων ή των υπηρεσιών τα οποία φέρουν τα σημεία αυτά²⁶. Κατά συνέπεια, προϋπόθεση για την καταχώριση συλλογικού σήματος είναι ο διακριτικός του χαρακτήρας, όπως άλλωστε συμβαίνει και με την καταχώριση των λοιπών σημάτων.

55. Αντιθέτως, από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι ένα συλλογικό σήμα διαθέτει κατ' ανάγκην, και δη λόγω της καταχωρίσεώς του, ιδιαίτερο διακριτικό χαρακτήρα²⁷. Αντιθέτως, τα συλλογικά σήματα, όπως και κάθε άλλο σήμα, μπορούν να διαθέτουν, κατά το μάλλον ή ήττον, διακριτικό χαρακτήρα. Όπως δε κατέδειξε το EUIPO με τη βοήθεια παραδειγμάτων, συναφώς ο βαθμός του διακριτικού χαρακτήρα εξαρτάται αφενός από το εκάστοτε επιλεγόμενο σημείο και αφετέρου από τον πρόσθετο διακριτικό χαρακτήρα που αυτό αποκτά μέσω της χρήσεώς του. Κατά συνέπεια, ο διακριτικός χαρακτήρας των συλλογικών σημάτων εκτιμάται κατ' αρχήν με βάση τους γενικούς κανόνες.

23 Σημείο 29 του δικογράφου της προσφυγής στην υπόθεση T-328/17.

24 Απόφαση της 24ης Μαΐου 2012 (C-196/11 P, EU:C:2012:314, σκέψεις 40 έως 47).

25 Βλ. τις προτάσεις μου στην υπόθεση Pandalis κατά EUIPO (C-194/17, EU:C:2018:725, σημείο 51). Βλ. επίσης την απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2016, BSH κατά EUIPO (C-43/15 P, EU:C:2016:837, σκέψη 67).

26 Απόφαση της 20ης Σεπτεμβρίου 2017, The Tea Board κατά EUIPO (C-673/15 P έως C-676/15 P, EU:C:2017:702, σκέψεις 50 και 51).

27 Βλ. επίσης απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 5ης Δεκεμβρίου 2012, Consorzio vino Chianti Classico κατά ΓΕΕΑ – FFR (F.F.R.) (T-143/11, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2012:645, σκέψη 61).

56. Ως εκ τούτου, οι δύο πρώτοι λόγοι αναιρέσεως πρέπει να απορριφθούν επίσης ως αβάσιμοι όσον αφορά την απαίτηση του Ιδρύματος να αναγνωριστεί αυξημένος διακριτικός χαρακτήρας στα καταχωρισμένα συλλογικά σήματα.

4. Επί του διακριτικού χαρακτήρα γεωγραφικού συλλογικού σήματος

57. Δυσχερέστερη είναι η απάντηση στο ερώτημα κατά πόσον ο διακριτικός χαρακτήρας των συλλογικών σημάτων που αποτελούνται από γεωγραφική ένδειξη κατά την έννοια του άρθρου 66, παράγραφος 2, του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα μπορεί να εκτιμάται με βάση τα γενικά κριτήρια.

58. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', το άρθρο 66, παράγραφος 2, του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα επιτρέπει να χρησιμοποιούνται ως συλλογικά σήματα σημεία ή ενδείξεις που δύνανται να χρησιμεύσουν στο εμπόριο για δήλωση της γεωγραφικής προελεύσεως των προϊόντων ή των υπηρεσιών. Το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', αποκλείει από την καταχώριση ιδίως σήματα αποτελούμενα αποκλειστικά από σημεία ή ενδείξεις που μπορούν να χρησιμεύσουν στο εμπόριο προς δήλωση της γεωγραφικής προελεύσεως του προϊόντος ή της υπηρεσίας.

59. Το συλλογικό σήμα DARJEELING²⁸, το οποίο έχει αποτελέσει αντικείμενο της σημαντικότερης μέχρι σήμερα δικαστικής αποφάσεως στον τομέα των συλλογικών σημάτων, συνιστά ένα έξοχο παράδειγμα εφαρμογής του άρθρου 66, παράγραφος 2, του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα, καθόσον αντιστοιχεί σε όνομα πόλης και περιοχής της Ινδίας. Παράλληλα, ταυτίζεται με το φημισμένο μαύρο τσάι που καλλιεργείται εκεί.

60. Ο ισχυρισμός του Ιδρύματος μπορεί να έχει την έννοια ότι τουλάχιστον ο διακριτικός χαρακτήρας των συλλογικών σημάτων που αποτελούνται από γεωγραφική ένδειξη δεν δύναται να κριθεί με βάση τα γενικά κριτήρια, αλλά ότι στα σήματα αυτά πρέπει να προσδίδεται αυτομάτως αυξημένος διακριτικός χαρακτήρας.

α) Επί του παραδεκτού των ισχυρισμών του Ιδρύματος

61. Ο εν λόγω ισχυρισμός εγείρει αμφιβολίες ήδη ως προς το παραδεκτό του.

62. Και τούτο διότι τα επιχειρήματα του Ιδρύματος που αναφέρονται στο άρθρο 66, παράγραφος 2, του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα αφορούν στην καλύτερη περίπτωση εμμέσως μόνον πιθανά νομικά σφάλματα της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, χωρίς ωστόσο να προσδιορίζουν με τη δέουσα ακρίβεια, όπως απαιτείται από το άρθρο 169, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ποιες κρίσεις του Γενικού Δικαστηρίου πάσχουν ενδεχομένως πλάνη περί το δίκαιο.

63. Ειδικότερα, στην επιχειρηματολογία του το Ίδρυμα δεν προβαίνει σε σαφή διαχωρισμό μεταξύ συλλογικών σημάτων εν γένει και συλλογικών σημάτων που αποτελούνται από γεωγραφική ένδειξη.

²⁸ Απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2017, The Tea Board κατά EUIPO (C-673/15 P έως C-676/15 P, EU:C:2017:702, σκέψη 18). Βλ. και απόφαση του γερμανικού Bundesgerichtshof (Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου) της 30ής Νοεμβρίου 1995, MADEIRA (I ZB 32/93, Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht 1996, σ. 270).

64. Επίσης, ο ισχυρισμός του Ιδρύματος που αφορά πιθανή παράβαση του άρθρου 66, παράγραφος 2, του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα είναι αντιφατικός: αφενός, το Ίδρυμα ισχυρίζεται ότι η εν λόγω διάταξη δεν συνιστά τον λόγο για τον οποίον πρέπει να ευδοκιμήσει η ανακοπή του²⁹, αφετέρου, την επικαλείται ως συναφή³⁰. Αυτή η έλλειψη συνέπειας δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις που πρέπει να πληροί το δικόγραφο της αιτήσεως αναίρεσεως βάσει του άρθρου 168, παράγραφος 1, στοιχείο δ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, και καθιστά επίσης απαράδεκτο τον ισχυρισμό³¹.

65. Κατά συνέπεια, ο ισχυρισμός του Ιδρύματος ως προς τον διακριτικό χαρακτήρα των συλλογικών σημάτων που αποτελούνται από γεωγραφική ένδειξη είναι απαράδεκτος.

66. Ακόμη όμως και αν ήταν παραδεκτός ο ισχυρισμός του Ιδρύματος σχετικά με τις έννομες συνέπειες που συνδέονται με συλλογικό σήμα που αποτελείται από γεωγραφική ένδειξη, και πάλι δεν θα εδύνατο να γίνει δεκτός κατά τα λοιπά.

67. Όπως άλλωστε εύστοχα επισημαίνει το EUIPO, αμφισβητείται κατά πόσον το σήμα HALLOUMI αποτελεί πράγματι σήμα κατά την έννοια του άρθρου 66, παράγραφος 2, του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα, το δε Γενικό Δικαστήριο δεν προέβη σε καμία διαπίστωση ως προς το ζήτημα αυτό.

68. Το Ίδρυμα δεν προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι παρέλειψε να αποφανθεί επ' αυτού.

69. Αντιθέτως δε προς το DARJEELING, το HALLOUMI δεν αντιστοιχεί σε ονομασία συγκεκριμένου τύπου, αλλά δύναται να συσχετισθεί μόνον με έναν τόπο, ήτοι με την Κύπρο, τουλάχιστον σύμφωνα με τη μέχρι τούδε νομολογία του Γενικού Δικαστηρίου³². Ακόμη όμως και αυτός ο συσχετισμός θα εδύνατο να τεθεί υπό αμφισβήτηση, καθόσον, όπως φαίνεται, τέτοιου είδους τυριά παράγονται και σε άλλες χώρες της περιοχής, συχνά υπό τις ίδιες ή παρόμοιες ονομασίες.

70. Ως εκ τούτου, δεν δύναται να θεωρηθεί ότι το HALLOUMI συνιστά σήμα κατά την έννοια του άρθρου 66, παράγραφος 2, του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα, τυχόν δε διαπιστώσεις ως προς τις έννομες συνέπειες της εν λόγω διατάξεως ουδεμία επιρροή θα μπορούσαν να ασκήσουν πλέον στην έκβαση της δίκης.

β) Επικουρικώς: επί της ουσίας

71. Σε περίπτωση που, εντούτοις, το Δικαστήριο επιθυμεί να εξετάσει επί της ουσίας το άρθρο 66, παράγραφος 2, του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα, πρέπει αρχικά να λάβει υπόψη ότι η εν λόγω διάταξη συνιστά ξένο σώμα στο πλαίσιο του δικαίου των σημάτων. Η απαγόρευση που επιβάλλει το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και δ', σε σχέση με τα περιγραφικά σήματα ερείδεται προφανώς στην ανάγκη να χρησιμοποιούνται αυτά ελεύθερα από όλους³³. Το δικαίωμα να χρησιμοποιούν τις εν

29 Σημείο 51 της αιτήσεως αναίρεσεως.

30 Σημείο 63 της αιτήσεως αναίρεσεως.

31 Πρβλ. απόφαση της 28ης Ιουνίου 2007, Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-235/04, EU:C:2011:386, σκέψη 47).

32 Σκέψεις 50 και 66 της αναίρεσιβαλλόμενης αποφάσεως. Βλ. και αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 13ης Ιουνίου 2012, Οργανισμός Κυπριακής Γαλακτοκομικής Βιομηχανίας κατά ΓΕΕΑ – Garmo (HELLIM) (T-534/10, EU:T:2012:292, σκέψη 41), της 7ης Οκτωβρίου 2015, Κύπρος κατά ΓΕΕΑ (ΧΑΛΛΟΥΜΙ και HALLOUMI) (T-292/14 και T-293/14, EU:T:2015:752, σκέψεις 20 και 21), της 13ης Ιουλίου 2018, Κύπρος κατά EUIPO – Parouis Dairies (Pallas Halloumi) (T-825/16, EU:T:2018:482, σκέψεις 41 και 42), και Κύπρος κατά EUIPO – POA (COWBOYS HALLOUMI) (T-847/16, EU:T:2018:481, μη δημοσιευθείσα, σκέψεις 39 και 40), και της 23ης Νοεμβρίου 2018, Κύπρος κατά EUIPO – Parouis Dairies (Pallas Halloumi) (T-703/17, EU:T:2018:835, μη δημοσιευθείσα, σκέψη 61).

33 Αποφάσεις της 4ης Μαΐου 1999, Windsurfing Chiemsee (C-108/97 και C-109/97, EU:C:1999:230, σκέψεις 25 και 26), της 10ης Ιουλίου 2014, BSH κατά ΓΕΕΑ (C-126/13 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2014:2065, σκέψη 19), και της 20ής Σεπτεμβρίου 2017, The Tea Board κατά EUIPO (C-673/15 P έως C-676/15 P, EU:C:2017:702, σκέψη 59).

λόγω περιγραφές και για τα δικά τους προϊόντα ή υπηρεσίες πρέπει να παρέχεται και σε άλλους παράγοντες της αγοράς. Ταυτοχρόνως, τα περιγραφικά σήματα γίνονται αντιληπτά από το κοινό ως περιγραφικά των προϊόντων και όχι κατ' ανάγκη ως αποβλέποντα στον προσδιορισμό της εμπορικής προελεύσεως αυτών³⁴.

72. Το αυτό ισχύει και για τις γεωγραφικές ενδείξεις κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα. Και τούτο διότι το κοινό μπορεί να τις εκλάβει ως ένδειξη γεωγραφικής προελεύσεως ή ακόμη και ως περιγραφή προϊόντος το οποίο συνδέεται με ορισμένο τόπο, αντί για ένδειξη (συλλογικής) εμπορικής προελεύσεως.

73. Επομένως, ορθώς επισήμανε το EUIPO κατά την επ' ακροατηρίου διαδικασία ότι η προνομιακή μεταχείριση που επιφυλάσσει το άρθρο 66, παράγραφος 2, του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα παράγει παρόμοια αποτελέσματα με εκείνα της καταχώρισεως περιγραφικού σήματος κατά την προαναφερθείσα απόφαση Formula One Licensing κατά ΓΕΕΑ³⁵. Σε ένα τέτοιο σήμα αναγνωρίζεται μεν ο αναγκαίος ελάχιστος βαθμός διακριτικού χαρακτήρα που δικαιολογεί την καταχώρισή του, όχι όμως κατ' ανάγκη και αυξημένος βαθμός.

74. Στην ίδια διαπίστωση καταλήγει και το Γενικό Δικαστήριο, όταν στη σκέψη 71 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως αναγνωρίζει στο σήμα HALLOUMI μόνον έναν ελάχιστο βαθμό διακριτικού χαρακτήρα, αρνούμενο ως εκ τούτου τον κίνδυνο συγχύσεως.

75. Και τούτο διότι στις σκέψεις 50 έως 53 και 70 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως ρητώς αναφέρεται ότι το σήμα HALLOUMI δεν γίνεται αντιληπτό ως περιγραφή της (ατομικής ή συλλογικής) εμπορικής προελεύσεως, αλλά ως προσδιορισμός ενός ιδιότυπου τυριού³⁶. Ωστόσο, το άρθρο 66, παράγραφος 2, του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα δεν επιφυλάσσει προνομιακή μεταχείριση στην περιγραφή ορισμένου προϊόντος, ακόμη και αν το κοινό ενδέχεται να τη συσχετίσει με ορισμένη γεωγραφική προέλευση. Κατά τα λοιπά, η εκτίμηση του τρόπου προσλήψεως ενός σήματος αποτελεί πραγματικό ζήτημα και κατά συνέπεια εκφεύγει του ελέγχου του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας³⁷.

76. Με βάση το ανωτέρω συμπέρασμα εξηγείται και η άποψη που υποστηρίζει το Ίδρυμα ότι, αν επιτρεπόταν ρητώς η χρήση συλλογικών σημάτων που αποτελούνται από γεωγραφική ένδειξη, η πρακτική τους αποτελεσματικότητα θα καταλυόταν σε περίπτωση που για την εκτίμηση του κινδύνου συγχύσεως αναγνωριζόταν στα σήματα αυτά ελάχιστος μόνον διακριτικός χαρακτήρας.

77. Εντούτοις, ο σκοπός που επιδιώκει το Ίδρυμα, ήτοι να ενισχύσει το σήμα του HALLOUMI, δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί με το να προσδίδεται αυτομάτως στα συλλογικά σήματα που αποτελούνται από γεωγραφική ένδειξη αυξημένος διακριτικός χαρακτήρας. Και τούτο διότι ο διακριτικός αυτός χαρακτήρας θα παρέμενε πλασματικός: το κοινό θα εξακολουθούσε να μην αναγνωρίζει τη γεωγραφική ένδειξη ως ένδειξη της συλλογικής εμπορικής προελεύσεως του προϊόντος.

34 Πρβλ., επί παραδείγματι, απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 2019, Pandalis κατά EUIPO (C-194/17 P, EU:C:2019:80, σκέψεις 87 έως 93 και 103 έως 105).

35 Απόφαση της 24ης Μαΐου 2012, Formula One Licensing κατά ΓΕΕΑ (C-196/11 P, EU:C:2012:314, σκέψεις 40 έως 47).

36 Βλ. και αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 13ης Ιουνίου 2012, Οργανισμός Κυπριακής Γαλακτοκομικής Βιομηχανίας κατά ΓΕΕΑ – Garmo (HELLIM) (T-534/10, EU:T:2012:292, σκέψη 41), της 7ης Οκτωβρίου 2015, Κύπρος κατά ΓΕΕΑ (ΧΑΛΛΟΥΜΙ και HALLOUMI) (T-292/14 και T-293/14, EU:T:2015:752, σκέψη 28), της 13ης Ιουλίου 2018, Κύπρος κατά EUIPO – Papouis Dairies (Pallas Halloumi) (T-825/16, EU:T:2018:482, σκέψεις 42 και 43), και Κύπρος κατά EUIPO – POA (COWBOYS HALLOUMI) (T-847/16, μη δημοσιευθείσα EU:T:2018:481, σκέψεις 40 και 41), και της 23ης Νοεμβρίου 2018, Κύπρος κατά EUIPO – Papouis Dairies (Pallas Halloumi) (T-703/17, EU:T:2018:835, μη δημοσιευθείσα, σκέψη 49).

37 Απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 2019, Pandalis κατά EUIPO (C-194/17 P, EU:C:2019:80, σκέψη 93).

78. Αντιθέτως, θα έπρεπε να προσδίδεται στο συλλογικό σήμα που αποτελείται από γεωγραφική ένδειξη εντελώς διαφορετική λειτουργία η οποία θα είχε την έννοια ότι τα σήματα αυτά εγγυώνται κατά τρόπο αποκλειστικό τη συγκεκριμένη γεωγραφική προέλευση των οικείων προϊόντων ή υπηρεσιών.

79. Κάτι τέτοιο θα απαιτούσε ωστόσο ρητή ρύθμιση, καθώς κατά το άρθρο 66, παράγραφος 3, του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα εφαρμόζονται οι (γενικές) διατάξεις του κανονισμού, εφόσον στα άρθρα 67 έως 74 δεν ορίζεται άλλως.

80. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε με την απόφαση επί του γεωγραφικού συλλογικού σήματος DARJEELING την εφαρμογή των γενικών αρχών επί των συλλογικών σημάτων που αποτελούνται από γεωγραφική ένδειξη. Επισήμανε δε ότι, όπως προκύπτει άμεσα από το γράμμα του άρθρου 66, παράγραφος 2, του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα, τα συλλογικά σήματα τα οποία αποτελούνται από σημεία ή ενδείξεις που δύνανται να χρησιμεύσουν στο εμπόριο για δήλωση της γεωγραφικής προελεύσεως των προϊόντων ή των υπηρεσιών, συνιστούν συλλογικά σήματα κατά την έννοια της παραγράφου 1 του ίδιου άρθρου. Κατά την εν λόγω παράγραφο 1 όμως, συλλογικά σήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να αποτελέσουν μόνο σημεία τα οποία είναι ικανά να διακρίνουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες των μελών της δικαιούχου οργανώσεως του σήματος από εκείνα άλλων επιχειρήσεων³⁸.

81. Η ουσιώδης λειτουργία του σήματος είναι να εγγυάται στους καταναλωτές την προέλευση του προϊόντος, καθιστώντας δυνατή την εξατομίκευση του προϊόντος ή της υπηρεσίας που προσδιορίζονται από το σήμα ως προερχόμενων από συγκεκριμένη επιχείρηση και, επομένως, καθιστώντας δυνατή τη διάκριση του προϊόντος ή της υπηρεσίας αυτής από τα αντίστοιχα άλλων επιχειρήσεων³⁹.

82. Επομένως, θεώρηση κατά την οποία η ουσιώδης λειτουργία ενός συλλογικού σήματος που αποτελείται από γεωγραφική ένδειξη κατά την έννοια του άρθρου 66, παράγραφος 2, του κανονισμού 207/2009 είναι να χρησιμεύσει ως ένδειξη της γεωγραφικής προελεύσεως των προϊόντων ή των υπηρεσιών που προσφέρονται υπό ένα τέτοιο σήμα και όχι ως ένδειξη της εμπορικής τους προελεύσεως θα αγνοούσε την ουσιώδη αυτή λειτουργία⁴⁰.

83. Κατά συνέπεια, ο διακριτικός χαρακτήρας ενός συλλογικού σήματος που αποτελείται από γεωγραφική ένδειξη πρέπει να εκτιμάται και με βάση το κατά πόσον το σήμα αυτό προσδιορίζει τη συλλογική εμπορική προέλευση του εκάστοτε προϊόντος ή υπηρεσίας.

84. Όπως όμως ήδη εκτέθηκε ανωτέρω, σύμφωνα με τις πραγματικές διαπιστώσεις του Γενικού Δικαστηρίου, το σήμα HALLOUMI λειτουργεί ως τέτοιος προσδιορισμός στην καλύτερη περίπτωση σε ελάχιστο βαθμό. Κατά συνέπεια, δεν πάσχουν πλάνη περί το δίκαιο οι εκτιμήσεις του Γενικού Δικαστηρίου που αφορούν τον διακριτικό χαρακτήρα του σήματος HALLOUMI και τον κίνδυνο συγχύσεως, και ειδικότερα οι σκέψεις 41 και 71 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως όπου το Γενικό Δικαστήριο αναγνωρίζει στο σήμα HALLOUMI έναν ελάχιστο μόνο βαθμό διακριτικού χαρακτήρα ο οποίος δεν επαρκεί για να δημιουργήσει κίνδυνο συγχύσεως με το σήμα που αποτελεί το αντικείμενο της διαφοράς.

85. Το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείται ούτε από το γεγονός ότι περιορίζει σημαντικά την πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 66, παράγραφος 2, του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα και την προστασία των συλλογικών σημάτων που αποτελούνται από γεωγραφική ένδειξη. Και τούτο διότι οι δικαιούχοι συλλογικού σήματος αποτελούμενου από γεωγραφική ένδειξη εξακολουθούν να

38 Απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2017, The Tea Board κατά EUIPO (C-673/15 P έως C-676/15 P, EU:C:2017:702, σκέψη 50).

39 Απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2017, The Tea Board κατά EUIPO (C-673/15 P έως C-676/15 P, EU:C:2017:702, σκέψη 52).

40 Απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2017, The Tea Board κατά EUIPO (C-673/15 P έως C-676/15 P, EU:C:2017:702, σκέψη 54).

απολαμβάνουν ενός ελάχιστου ορίου προστασίας που τους επιτρέπει να εμποδίζουν την καταχώριση πανομοιότυπων σημάτων για τα ίδια προϊόντα. Παράλληλα μπορούν να ασκούν επιρροή στον τρόπο με τον οποίο γίνεται αντιληπτό το σήμα, αν το χρησιμοποιούν κατά τρόπο που να του προσδίδει διακριτικό χαρακτήρα⁴¹.

86. Τέλος, ουδεμία ανάγκη υφίσταται για διεύρυνση της προστασίας, καθόσον οι ρυθμίσεις σχετικά με τις προστατευόμενες ονομασίες προελεύσεως και τις προστατευόμενες γεωγραφικές ενδείξεις⁴² μπορούν να προσφέρουν επαρκή προστασία, χωρίς να την εξαρτούν από το σήμα. Έναντι των συλλογικών σημάτων που αποτελούνται από γεωγραφική ένδειξη, οι εν λόγω ρυθμίσεις προστασίας παρουσιάζουν το επιπλέον πλεονέκτημα ότι, κατά το άρθρο 12, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 1151/2012, οι προστατευόμενες ονομασίες προελεύσεως και οι προστατευόμενες γεωγραφικές ενδείξεις μπορούν να χρησιμοποιούνται από οποιαδήποτε επιχείρηση διαθέτει στην αγορά προϊόν το οποίο είναι σύμφωνο προς τις αντίστοιχες προδιαγραφές. Προς τούτο δεν απαιτείται η συμμετοχή σε οργάνωση, όπως προβλέπεται στο άρθρο 67, παράγραφος 2, του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα. Κατά τα λοιπά, το EUIPO ορθώς επισημαίνει την αντίφαση που θα προέκυπτε αν, βάσει της νομοθεσίας περί σημάτων, οι ενώσεις παραγωγών μπορούσαν να εξασφαλίζουν ισοδύναμη ή ακόμη και μεγαλύτερη προστασία για τις γεωγραφικές ονομασίες απ' ό,τι στο πλαίσιο του συστήματος της προστατευόμενης ονομασίας προελεύσεως.

87. Επομένως, οι δύο πρώτοι λόγοι αναιρέσεως δέον όπως απορριφθούν καθ' ολοκληρίαν.

Γ. Επί της μη αναπομπής της υποθέσεως στο τμήμα προσφυγών

88. Με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως το Ίδρυμα μέμφεται το Γενικό Δικαστήριο ότι υποκατέστησε το τμήμα προσφυγών αντί να αναπέμψει σε αυτό την υπόθεση.

89. Στις σκέψεις 63 και 64 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο αμφισβητεί την ορθότητα της διαπιστώσεως του τμήματος προσφυγών ότι τα δύο σημεία διαφέρουν φωνητικά. Επίσης, στις σκέψεις 64 έως 68 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως το Γενικό Δικαστήριο απορρίπτει τη διαπίστωση του τμήματος προσφυγών ότι τα σημεία παρουσιάζουν εννοιολογικές διαφορές. Αντιθέτως, φρονεί ότι η φωνητική και εννοιολογική ομοιότητα είναι ελάχιστη.

90. Τέλος, υπό το πρίσμα των εν λόγω διαπιστώσεων, το Γενικό Δικαστήριο προβαίνει στη σκέψη 71 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως σε μια δική του συνολική εκτίμηση του κινδύνου συγχύσεως και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τέτοιος κίνδυνος δεν υφίσταται.

91. Με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως σκοπείται να αναγνωριστεί ότι τουλάχιστον η συνολική αυτή εκτίμηση ανήκει αποκλειστικά στο τμήμα προσφυγών.

92. Εντούτοις, η προσέγγιση αυτή είναι εσφαλμένη, καθόσον κατά το άρθρο 65, παράγραφος 3, του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα το Γενικό Δικαστήριο δεν περιορίζεται στην ακύρωση της αποφάσεως του τμήματος προσφυγών, αλλά δύναται και να τη μεταρρυθμίσει.

41 Απόφαση της 4ης Μαΐου 1999, Windsurfing Chiemsee (C-108/97 και C-109/97, EU:C:1999:230, σκέψη 47).

42 Τίτλος II του κανονισμού (ΕΕ) 1151/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Νοεμβρίου 2012, σχετικά με τα συστήματα ποιότητας των γεωργικών προϊόντων και τροφίμων (ΕΕ 2012, L 343, σ. 1).

93. Βεβαίως, η εξουσία μεταρρυθμίσεως αποφάσεων η οποία αναγνωρίζεται στο Γενικό Δικαστήριο δεν σημαίνει ότι αυτό έχει την εξουσία να υποκαθιστά το τμήμα προσφυγών στην κρίση του ή να αποφαινεται επί ζητήματος ως προς το οποίο δεν έχει ακόμη αποφανθεί το εν λόγω τμήμα. Η άσκηση της εξουσίας μεταρρυθμίσεως πρέπει επομένως, κατ' αρχήν, να περιορίζεται στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το Γενικό Δικαστήριο, έχοντας ελέγξει την κρίση του τμήματος προσφυγών, είναι σε θέση να προσδιορίσει βάσει αποδειχθέντων πραγματικών και νομικών στοιχείων την απόφαση που έπρεπε να είχε λάβει το τμήμα προσφυγών⁴³.

94. Στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση το Γενικό Δικαστήριο δεν έπραξε διαφορετικά διορθώνοντας την κρίση του τμήματος προσφυγών όσον αφορά τη φωνητική και εννοιολογική ομοιότητα και στη συνέχεια, αφού έλαβε υπόψη τις τροποποιηθείσες αυτές εκτιμήσεις, προβαίνοντας σε εκ νέου συνολική εκτίμηση που συνέπεσε με την εκτίμηση του τμήματος προσφυγών.

95. Επομένως, ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

V. Επί των δικαστικών εξόδων

96. Κατά το άρθρο 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η αίτηση αναιρέσεως γίνεται δεκτή και το Δικαστήριο κρίνει το ίδιο οριστικά τη διαφορά, αυτό αποφαινεται επί των εξόδων. Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, το οποίο εφαρμόζεται στην αναιρετική διαδικασία, δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου.

97. Δεδομένου ότι το Ίδρυμα ηττήθηκε, πρέπει, κατ' αρχήν, να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

98. Εντούτοις, η καταδίκη του Ιδρύματος στα δικαστικά έξοδα που συνδέονται με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως δεν θα ήταν ενδεδειγμένη, καθόσον ο λόγος αυτός στηρίχθηκε σε μεταφραστικό λάθος του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατά συνέπεια, κατ' αρχάς όλοι οι διάδικοι πρέπει να φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους. Στη συνέχεια μπορούν να εξετάσουν εάν θα εγείρουν αξίωση αποζημιώσεως συναφώς κατά του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

VI. Πρόταση

99. Επομένως, προτείνω στο Δικαστήριο να αποφανθεί ως εξής:

- 1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.
- 2) Καταδικάζει το Foundation for the Protection of the Traditional Cheese of Cyprus named Halloumi στα δικαστικά έξοδα της διαδικασίας, πλην των εξόδων που αφορούν τον τρίτο λόγο αναιρέσεως. Ως προς αυτόν τον λόγο αναιρέσεως όλοι οι διάδικοι φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους.

⁴³ Απόφαση της 5ης Ιουλίου 2011, Edwin κατά ΓΕΕΑ (C-263/09 P, EU:C:2011:452, σκέψη 72).